

شناسایی ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، بر اساس داده های بدست آمده از ارزیابی آنان از پروتکل های زیبایی شناسی بکار رفته در طراحی سایت های آموزشی دانشگاه های مجازی منتخب کشور

محبوبه فناخسرو. مربی و دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی Mahdor@hotmail.com

نتیجه گیری (جداول و نمودارها)

آزمون t نمونه های وابسته، برای مقایسه نمرات جنبه های عمومی دانشجویان در پرسشنامه زیبایی شناسی سایت غربی و ایرانی (GENERAL) انجام شد. از لحاظ آماری، کاهش معنی داری در نمرات GENERAL₁ (M= ۱۲, SD= ۱,۵۴) و GENERAL₂ (M=۱۰,۱, SD = ۲,۲۰۴) مشاهده شد (t=۴,۶۴, df=۲۹, p < ۰,۰۵). کاهش میانگین در نمرات GENERAL برابر ۱,۹۰ و با CI ۹۵٪ از ۱,۰۶ تا ۲,۷۵ بود.

آزمون t نمونه های وابسته، برای مقایسه نمرات صفحه آرای و ترکیب بندی دانشجویان در پرسشنامه زیبایی شناسی سایت غربی و ایرانی (LAYOUT) انجام شد. از لحاظ آماری، کاهش معنی داری در نمرات LAYOUT₁ (M= ۱۱,۸۹, SD= ۰,۸۸) و LAYOUT₂ (M= ۱۰,۲۵, SD = ۱,۲۷) مشاهده شد (t=۵,۹۴, df=۲۹, p < ۰,۰۵). کاهش میانگین در نمرات LAYOUT برابر ۱,۹۰ و با CI ۹۵٪ از ۱,۰۸ تا ۲,۲۱ بود.

آزمون t نمونه های وابسته، برای مقایسه نمرات رنگ و بافت دانشجویان در پرسشنامه زیبایی شناسی سایت غربی و ایرانی (COLOR) انجام شد. از لحاظ آماری، کاهش معنی داری در نمرات COLOR₁ (M= ۱۵,۶۸, SD= ۳,۲۹۶) و COLOR₂ (M=۱۴,۵۸, SD = ۲,۴۶۷) مشاهده نشد (t=۱,۸۵, df=۲۹, p < ۰,۰۵). کاهش میانگین در نمرات COLOR برابر ۱,۸۵ و با CI ۹۵٪ از ۰,۱۱۵ تا ۲,۲۹۴ بود.

آزمون t نمونه های وابسته، برای مقایسه نمرات حروف نگاری دانشجویان در پرسشنامه زیبایی شناسی سایت غربی و ایرانی (TYPOGRAPHY) انجام شد. از لحاظ آماری، کاهش معنی داری در نمرات TYPOGRAPHY₁ (M= ۸,۲۹, SD= ۰,۹۶) و TYPOGRAPHY₂ (M= ۷,۳۶, SD = ۱,۲۵) مشاهده شد (t=۳,۶۸, df=۲۹, p < ۰,۰۵). کاهش میانگین در نمرات TYPOGRAPHY برابر ۰,۹۲۸ و با CI ۹۵٪ از ۰,۴۱۲ تا ۱,۴۴۳ بود.

بحث و نتیجه گیری

در تحقیقی که روی وب سایتهای آموزشی ایرانی انجام شد، محورهای زیبایی شناسی بدقت مورد تحلیل قرار گرفت تا ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، شناسایی شوند. توجه به پروتکل های زیبایی شناسی منطبق با محورهای بکار رفته در پرسشنامه زیبایی شناسی در محورهای: جنبه های عمومی، صفحه آرای و ترکیب بندی، رنگ و بافت، و حروف نگاری، می تواند زمینه ای برای طراحان آموزشی، مهیا سازد تا بر مبنای این ترجیحات زیبایی شناسی، تصمیمات لازم را هنگام طراحی محیطهای یادگیری الکترونیکی، اتخاذ نمایند بنحویکه این محیطها منطبق با ذائقه زیبایی شناسی ایرانی باشند. بر این اساس، توصیه می شود طراحان حین طراحی سایتهای آموزشی، به پروتکل های زیبایی شناسی بومی شده ذیل، و محورهای فرعی آن که از داده های موجود و عینی بدست آمده اند، توجه نموده و با دقت آنها را بکاربرند.

- جنبه های عمومی شامل ابتکار، اظهار نظر فنی، تضاد، کیفیت، ارتباط، جاذبه
- صفحه آرای و ترکیب بندی شامل گروه بندی، تکرار، تراکم، تعادل متقارن، نامتقارن و تبعیت از قاعده سوم ها
- بکارگیری رنگ های سرد و گرم بطور همزمان، بکارگیری رنگ های مکمل، همجوار، متجانس در چرخه رنگ و استفاده مناسب از بافت و طرح های متعدد
- حروف نگاری شامل خوانایی فونت ها، تعداد فونت ها (۲ فونت)، استفاده از حروف مخلوط (بزرگ و کوچک) در فونت انگلیسی، زیر خط دار بودن لینک ها

چکیده

امروزه یادگیری الکترونیکی بعنوان یک تکنولوژی تحول آفرین و ابزاری مهم در فرایند آموزش و فعالیتهای آموزشی مطرح می باشد. در این میان از عمده مباحث کلیدی و اساسی در آموزش الکترونیکی، توجه به ساختار و کیفیت محتوای آموزشی است اما متأسفانه در طراحی آموزشی محیط های یادگیری الکترونیکی، زیبایی شناسی مورد غفلت واقع شده است.

روشن است که در چنین محیط هایی اغلب به پیش نیازهای تکنولوژیکی، آموزشی و اجتماعی توجه می شود و نقش پیش نیازهای زیبایی شناسی نادیده گرفته می شوند. زیبایی شناسی یکی از عناصری است که باید در طراحی آموزشی دوره های آنلاین مورد توجه قرار گیرد تا با دیگر عناصر آموزش آنلاین تلفیق گردد و بهترین شرایط را برای ایجاد یک محیط یادگیری آنلاین اثر بخش ایجاد نماید.

با بکارگیری پروتکل های زیبایی شناسی می توان محیط های بصری زیبایی شناسانه در رسانه های یادگیری از راه دور ایجاد نمود بنحوی که بتواند انگیزه دانشجویان را افزایش داده و رضایت آنان را جلب نماید. به نظر می رسد نداشتن ملاکها و معیارهای متناسب با شرایط فرهنگی بومی، یعنی ایرانی نیز از دلایلی است که موجب می شود تا مسئولین و دست اندکاران نظام تربیتی نتوانند یا نخواهند وارد این حوزه شوند لذا در این مقاله ابتدا از طریق مرور پیشینه و بررسی تحقیقات منتشر شده توسط متخصصان و هنرمندان گرافیک و طراحان محیط های یادگیری درباره معیارهای زیبایی شناسی، به بررسی زیبایی شناسی در طراحی محیط های یادگیری الکترونیکی خواهیم پرداخت.

سپس رهنمودهایی منطبق با پروتکل های زیبایی شناسی بومی شده، برای گنجاندن جلوه های زیبایی شناسی در طراحی و ایجاد دوره های (محیط) آنلاین توسط طراحان، ارائه خواهیم نمود.

مقدمه، بیان مسئله، مبانی نظری و پیشینه

بی شک بیشترین تاثیر پدید آمدن فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی بر محیط های آموزشی بوده است.

کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش سبب شده است تا محیط آموزشی به سوی مجازی شدن سوق پیدا کند. یادگیری الکترونیکی به نوعی یادگیری اطلاق می گردد که در محیط شبکه بوقوع می پیوندد و در آن مجموعه ای از تکنولوژیهای چندرسانه ای، فرارسانه ای و ارتباطات از راه دور بخدمت گرفته می شود.

زیبایی شناسی بمعنای تقدیر از زیبایی است و به "میل به یادگیری" و "نگرش مثبت نسبت به محتوا" وابسته است که بعنوان مولفه ای مجزا ارزشد نتایج یادگیری در حوزه عاطفی، نقش آفرینی می کند (مارتین، 1986).

کاربر، با توجه به جنبه زیبایی شناسانه انتظاراتی از محیط یادگیری الکترونیکی دارد.

شناسایی نیازهای زیبایی شناسانه کاربر، کارایی و سودمندی یادگیری را افزایش می دهند.

اساساً بین زیبایی شناسی و فرایند تعلیم و تربیت ارتباط خاصی وجود دارد، چنان که امر زیبا می تواند عمل تربیتی خود انگیزه را موجب شود.

عنصر زیبایی شناسی شرایطی را فراهم می سازد تا متربی خود به تجربیاتی دست یابد و در این زمینه نقش مهمی ایفا می نماید.

وب سایت های آموزشی، سیستمی مناسب برای تبادل اطلاعات و ایجاد ارتباط بین دانشجو، دانشگاه و کادر آموزشی محسوب می شود.

این مقاله بر اساس داده های بدست آمده از پژوهش مبتنی بر ارزیابی پروتکل های زیبایی شناسی بکار رفته در طراحی سایت های آموزشی دانشگاه های مجازی منتخب کشور سال ۱۳۹۳، بر شناسایی ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، تاکید می نماید.

اهداف

هدف این پژوهش، شناسایی ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، بر اساس داده های بدست آمده از ارزیابی آنان از پروتکل های زیبایی شناسی بکار رفته در طراحی سایتهای آموزشی ایرانی بر اساس محورهای زیبایی شناسی شامل جنبه های عمومی، صفحه آرای و ترکیب بندی، بافت و رنگ و حروف نگاری بود.

روش شناسی

این پژوهش از دسته مطالعات توصیفی و جامعه پژوهش شامل وب سایت های آموزشی فعال دانشگاه های مجازی ایران بود.

در مرحله اول، وب سایت های آموزشی دانشگاه های مجازی ایران شناسایی شد و با استفاده از اینترنت، آدرس وب سایت های آموزشی ایرانی جمع آوری و سپس بر اساس معیارهایی از قبیل فعال بودن وب سایت در اینترنت، آموزشی بودن، حتی المقذور عمومی بودن آموزش، غنای هنری در ابعاد دیداری و شنیداری و توجه به ویژگی های محیط های یادگیری پویا در طراحی، ۱۰ وب سایت فعال بمنظور تعیین نمونه پژوهش طبقه بندی گردید. برای کاهش حجم نمونه و عملی شدن پژوهش، ۵ وب سایت آموزشی (۳ وب سایت غربی و ۲ وب سایت ایرانی) سایتهای مهر البرز و دانشگاه شیراز و سایتهای MIT، Notre Dam و کنسرسیون انتخاب شدند. سپس دو درس از هر یک از این سایتهای برگزیده شد. ابتدا پروتکل های زیبایی شناسی بکار رفته در طراحی سایت های آموزشی ایرانی، توسط محقق احصاء شد.

در مرحله دوم، محتوای وب سایتهای آموزشی دانشگاه های مجازی منتخب مورد تحلیل قرار گرفت. این تحلیل بر اساس محورهای زیبایی شناسی موجود در پرسش نامه زیبایی شناسی شامل جنبه های عمومی، صفحه آرای و ترکیب بندی، بافت و رنگ، و حروف نگاری انجام شد. پرسشنامه زیبایی شناسی از کتاب جیسون ببرد (۲۰۰۷) با نام "اصول طراحی وب زیبا" انتخاب شد.

در مرحله سوم، ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، بر اساس داده های بدست آمده از ارزیابی آنان از پروتکل های زیبایی شناسی بکار رفته در طراحی سایت های آموزشی ایرانی، توسط نرم افزار SPSS، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت تا بر اساس آنها، ترجیحات زیبایی شناسی دانشجویان ایرانی، شناسایی شوند.